

ryzacji czerwców. Zmniejszająca się przestrzeń życiowa tego gatunku (nie-użytki, pastwiska i odłogi), a także w przeszłości intensywna eksploatacja w celu pozyskania karminowego barwnika, uznane zostały za przyczyny stopniowego zanikania tego historycznego czerwca w Polsce i w całej Europie. Dopiero w ostatnich kilku latach udało się stwierdzić jego obecność w kilku nowych miejscach, co wskazuje na potrzebę wznowienia intensywnych poszukiwań tego gatunku w celu ustalenia stanowisk, które powinny zostać objęte ochroną prawną.

PIŚMIENNICTWO

- KOTEJA J., ŻAK-OGAZA B. 1989: Czerwce (*Homoptera, Coccinea*) Gór Świętokrzyskich. *Fragm. faun.*, **32**:19-34.
- ŁAGOWSKA B., KOTEJA J. 1996: Czerwce (*Homoptera, Coccinea*) Roztocza. *Fragm. faun.*, **39** (4): 29-42.
- ŁAGOWSKA B., GOLAN K. 2002: Materiały do poznania czerwców (*Hemiptera: Coccinea*) Wyżyny Lubelskiej. *Wiad. entomol.*, **21** (2): 69-85.
- TROJAN P. 2000: Wyznaczanie gatunków owadów zagrożonych wyginieciem. *Wiad. entomol.*, **18**, Supl. 2: 221-232.
- WERNERÓWNA H. 1971: Rozmieszczenie czerwca polskiego *Porphyrophora polonica* (L.) (*Homoptera, Coccoidea*) w Polsce i krajach ościennych. *Przeegl. zool.*, **15** (3): 287-291.

Motyle (*Lepidoptera*) Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego

Butterflies (*Lepidoptera*) of the Iława Lakeland Landscape Park

ANDRZEJ OLEKSA¹, ARTUR BARANOWSKI², ANNA OLEKSA³

¹ Akademia Bydgoska im. Kazimierza Wielkiego, Instytut Biologii i Ochrony Środowiska, Zakład Ekologii, ul. Chodkiewicza 30, 85-064 Bydgoszcz, e-mail: olek@ab-byd.edu.pl

² Instytut Biologii i Ochrony Środowiska UMK, Zakład Ekologii, ul. Gagarina 9, 87-100 Toruń

³ ul. J. Porazińskiej 6/20, 85-792 Bydgoszcz

ABSTRACT: Preliminary studies on *Lepidoptera* of the Iława Lakeland Landscape Park (NE Poland) were done in 1999–2003. We recorded ca. 500 species of *Lepidoptera*, in that number 71 species of butterflies (*Hesperioidea, Papilionoidea*). A great value of the studied area for *Lepidoptera* results from habitat diversity and low level of human impact. The most

interesting species are: *Brenthis daphne*, *Argyronome laodice*, *Coenonympha tullia*, *Lycaena dispar*, *Monochroa palustrella*, *Anarta cordigera*, *Carsia sororiata*, regarded as endangered or vulnerable in Poland. During the present study we do not confirmed the presence of *Gastropacha ilicifolia* and *Boloria aquilonaris* which were recorded in the end of XIX century and now are probably extinct in the area under study.

KEY WORDS: *Lepidoptera*, Iława Lakeland, NE Poland, *Anarta cordigera*, *Argyronome laodice*, *Boloria aquilonaris*, *Brenthis daphne*, *Coenonympha tullia*, *Carsia sororiata*, *Gastropacha ilicifolia*, *Lycaena dispar*, *Monochroa palustrella*.

Obszar Pojezierza Iławskiego, podobnie jak inne tereny Polski północno-wschodniej, nie doczekał się dotychczas kompleksowego opracowania fauny motyli. Nieliczne informacje na temat tego terenu podaje SPEISER (1903), który odławiał motyle w okolicach Susza i Zalewa. Bardziej aktualne informacje o występowaniu motyli minujących części Pojezierza Iławskiego podaje BUSZKO (1992). Do stosunkowo najlepiej poznanych należą motyle dzienne, o których informacje znalazły się w „Atlasie rozmieszczenia motyli dziennych Polski” (BUSZKO 1997). Stanowiska interesujących gatunków motyli z Pojezierza Iławskiego podaje OLEKSA (2001) oraz OLEKSA i BARAN (2002).

Wstępne badania nad motylami Parku Krajobrazowego Pojezierza Iławskiego (PKPI) były prowadzone w okresie od 1999 do 2003 roku z największym nasileniem prac przypadającym na lipiec. Miały one charakter nieregularnych penetracji całego obszaru PKPI wraz z otuliną. Najlepiej zbadane zostały okolice Jerzwałdu (DE06) oraz rez. „Jezioro Gaudy” (CE95 i CE96). Główną metodą badań były dzienne obserwacje prowadzone w różnych środowiskach, przeważnie na łąkach, torfowiskach, wzdłuż dróg i linii oddziałowych w lasach oraz na polanach, a także odłowy do światła, prowadzone na terenie wsi Jerzwałd, a także w środowiskach leśnych przy użyciu agregatu prądotwórczego. Część materiału zgromadzono przy pomocy samolówki świetlnej, działającej od kwietnia do końca lipca 2000 w Jerzwałdzie.

Na terenie PKPI wraz z otuliną stwierdzono występowanie 71 gatunków motyli dziennych (*Hesperioidea*, *Papilionoidea*). Spośród ciekawszych gatunków wymienić można pospolicie występującą na zrębach i środowiskach okrajowych dostojkę *Brenthis daphne* (DEN. et SCHIFF.) oraz kilka gatunków związanych z terenami podmokłymi: *Heteropterus morpheus* (PALL.), *Lycaena dispar* (HAW.), *Argyronome laodice* (PALLAS) i *Coenonympha tullia* (MÜLL.). Lista gatunków motyli dziennych jest najprawdopodobniej kompletna, zaś teren PKPI można określić jako istotną ostoję bioróżnorodności grupy.

Znacznie gorzej prezentuje się stan poznania pozostałych *Lepidoptera*. Godny odnotowania jest fakt występowania stenotopowych gatunków związanych z torfowiskami wysokimi i przejściowymi – *Anarta cordigera* (THNBG.) (*Noctuidae*) i *Carsia sororiata* (HBN.) (*Geometridae*) oraz torfowisk niskich – *Monochroa palustrella* (DOUGL.) (*Gelechiidae*).

W trakcie badań, mimo intensywnych poszukiwań, nie udało nam się potwierdzić obecności dwóch rzadkich obecnie, figurujących na „Czerwonej liście” (BUSZKO, NOWACKI 2002) gatunków podawanych przez SPEISERA (1903): *Boloria aquilonaris* (STICH.) i *Gastropacha ilicifolia* (L.).

Duża wartość PKPI jako ostoi motyli wynika z niewielkiego stopnia przekształceń antropogenicznych. Już pobieżne rozpoznanie fauny motyli wskazuje, że do najcenniejszych środowisk PKPI należą torfowiska.

PIŚMIENNICTWO

- BUSZKO J. 1997: Atlas rozmieszczenia motyli dziennych w Polsce 1986–1995. Turpress, Toruń. 170 ss.
- BUSZKO J. 1992: Struktura i dynamika zasięgów motyli minujących (*Lepidoptera*) na obszarze Doliny Dolnej Wisły. Wyd. UMK, Toruń.
- BUSZKO J., NOWACKI J. 2002: Rząd Motyle *Lepidoptera*. [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków. 155 ss. + suppl. 74 ss.
- OLEKSA A. 2001: Uwagi na temat występowania *Buckleria paludum* (ZELLER, 1841) (*Lepidoptera: Pterophoridae*) i *Carsia sororiata* (HÜBNER, 1813) (*Lepidoptera: Geometridae*) na torfowiskach Pojezierza Iławskiego. Wiad. entomol., **20** (1-2).
- OLEKSA A., BARAN T. 2002: Nowe stanowiska interesujących *Elachistidae* i *Gelechiidae* (*Lepidoptera*) z północnej Polski. Wiad. entomol., **21** (3): 185-186.
- SPEISER P. 1903: Die Schmetterlingsfauna der Provinzen Ost- und Westpreussen. Naturk. Preuss. Königsberg., **9**: 1-149.